

Bijdrage MIVD/AAR/RB2 voor CVIN van 9 december 2002

Land/regio

Irak

Titel/onderwerp

Iraakse reactie op de komst van de wapeninspecteurs

Samenvatting

Tot dusver heeft Irak zich bereidwillig opgesteld ten aanzien van de nieuwe VN-wapeninspecties. Enkel in formele memoranda aan de VN en in Iraakse media worden grieven kenbaar gemaakt. De aanhoudende activiteiten van de Iraakse luchtfweer tegen Amerikaanse / Britse gevechtstoestellen vormen geen schending van de recente resolutie 1441, aldus de VN. De inspecties vinden normaal doorgang zonder noemenswaardige problemen. Primaire doelstelling van Irak op dit moment is het voorkomen van een militaire interventie die een eind zou maken aan het regime. Het beleid zal er derhalve op gericht zijn tijd te winnen. In dit verband kan de lijst die Irak op 8 december aan de VN moet presenteren wel eens zeer omvangrijk zijn. In de daaropvolgende periode van evaluatie en inspectie door UNMOVIC kunnen de eerste barsten verschijnen in de Iraakse bereidheid tot samenwerking. Van prominente betekenis in zo'n situatie is de reactie van Hans Blix. Terwijl een deel van de internationale gemeenschap terughoudend staat tegenover een militaire interventie, is Blix zich bewust van de Amerikaanse druk ten aanzien van de activiteiten van UNMOVIC en de meermaals geuite wens het regime van Saddam Hoessein te beëindigen. Het is deze tweespalt in perceptie die Irak zal trachten uit te buiten tenelnde verdeeldheid te zaaien binnen de internationale gemeenschap.

Inleiding

(;) 'n vervolg op de notities "Irak: politiek-militaire situatie" (CVIN dd. 19 juni 2002), "Midden-Oosten: houding tegenover interventie in Irak" (CVIN dd. 30 augustus 2002) en "Irak: Dreiging van Nucleaire-, Radiologische, Biologische- en Chemische (NRBC) wapens" (CVIN dd. 20 september 2002) wordt hieronder ingegaan op de initiële Iraakse reactie op de hervatting van de VN-wapeninspecties.

Officiële reacties

) De Iraakse regering heeft haar reacties tot dusver beperkt tot formele memoranda van de hand van de minister van buitenlandse zaken, Naji Sabri, gericht aan de SGVN, Kofi Annan. In de brief van 23 november j.l. gaat Sabri uitvoerig in op de diverse bepalingen van UNSCR 1441 waarbij hij bij zijn tegenargumenten herhaaldelijk verwijst naar eerdere rapporten van UNSCOM en de IAEA. De strekking van het betoog is dat Irak weliswaar meent dat de resolutie vele tekortkomingen en onjuistheden bevat, maar dat Irak desondanks de nieuwe resolutie accepteert om niet in het vizier te geraken van "de extremisten van de VS-Administratie".

() De controlevluchten van Amerikaanse / Britse gevechtstoestellen boven de noordelijke en zuidelijke no-fly zones (NFZ's) en de hieruit voortvloeiende schermutselingen behoren tot het normbeeld. De meeste confrontaties doen zich voor in de zuidelijke NFZ omdat daar ook de meeste vluchten uitgevoerd worden. Doorgaans reageren de Iraakse autoriteiten met formele notities aan de VN om te wijzen op het in hun ogen onrechtmatige karakter van de vluchten die niet op VN-resoluties gestoeld zouden zijn. In ieder geval oordeelde de SGVN

onlangs dat de activiteiten van de Iraakse luchtverdediging geen schending inhouden van de recente resolutie 1441.

Reacties in de Iraakse media

() De Iraakse kranten staan zoals verwacht uitermate kritisch tegenover de nieuwe inspectieronde. In redactionele commentaren wordt de vrees geuit dat de VS zullen trachten de inspecties te beïnvloeden om een crisis te bewerkstelligen. Dit zou vervolgens de directe aanleiding kunnen vormen voor de VS om een militaire interventie te entameren. De aandacht gaat hierbij met name uit naar het optreden van de VN-inspecteurs waarvan de Iraakse media op voorhand aannemen dat zich hieronder personen bevinden met banden met Amerikaanse inlichtingendiensten.

Ervaringen in de praktijk

() Tot dusver verlopen de inspecties zonder problemen. UNMOVIC is nog niet op volledige sterkte – dit zal pas eind deze maand geschieden – en derhalve staan er dagelijks slechts twee inspectiebezoeken op het programma. De locaties die in de afgelopen dagen zijn bezocht zijn ook bekend uit de UNSCOM-periode en in die zin vormen de inspecties een voortzetting van de bestaande routine.

() Opmerkelijk is de (inmiddels door Irakese autoriteiten fel bekritiseerde) inspectie van één van de paleizen van Saddam Hoessein op dinsdag 3 december. Ofschoon ook tijdens de UNSCOM-periode paleizen zijn geïnspecteerd, was toentertijd een speciale regeling tussen de VN en Irak van kracht die – in tegenstelling tot nu – verrassingsinspecties uitsloot.

Beoordeling

() Het ziet er naar uit dat Irak vooralsnog medewerking zal verlenen aan het nieuwe VN-inspectieregime. Primaire doel op dit moment is het voorkomen van een militaire interventie die een eind zou maken aan het regime. Het beleid zal er derhalve op gericht zijn tijd te winnen in de hoop voldoende krediet op te kunnen bouwen in deze periode zodat indien zich een eerste hindernis aandient, dit niet onmiddellijk leidt tot militaire escalatie.

() In dit verband kan de lijst die Irak op 8 december moet presenteren (overigens is de interpretatie van de datum van 8 december niet onomstreden) wel eens zeer omvangrijk zijn zodat enerzijds de schijn van volledigheid wordt gesuggereerd en anderzijds het UNMOVIC veel tijd zal kosten om de informatie te verwerken en relevante locaties te inspecteren. Immers, de lijst moet alle instellingen, laboratoria, bedrijven en industrieën opsommen die op enigerlei wijze gerelateerd kunnen zijn aan de productie van massavernietigingswapens.

() In die daaropvolgende periode van evaluatie en inspectie door UNMOVIC kunnen de eerste barsten verschijnen in de Iraakse bereidheid tot samenwerking, zowel onbedoeld als opzettelijk. Onbedoeld in de zin dat UNMOVIC in zeer korte tijdsperiode in staat is – met voor de hand liggende hulp van de VS – aan te tonen dat de Iraakse lijst ernstig tekort schiet. Opzettelijk in de zin dat de Iraakse autoriteiten (eind januari-begin februari) mogelijk oordelen dat zij voldoende krediet hebben opgebouwd om de inspecteurs kleine plaagstoten uit te delen door tijdrovende discussies aan te gaan bij de toegangshekken van gevoelige locaties.

() Van prominente betekenis in zo'n situatie is de reactie van Hans Blix en UNMOVIC. Blix heeft al aangegeven dat, ofschoon Irak deze keer moet bewijzen onschuldig te zijn, hij niet bij kleine incidenten voetstoots zal concluderen dat sprake is van een "ernstige schending" zoals gesteld in resolutie 1441. Het is evident dat hij hiërmeê tegemoet komt aan de verlangens van een deel van de internationale gemeenschap die terughoudend staat

tegenover een militaire interventie. Tegelijkertijd is Blix zich bewust van de Amerikaanse druk (en scepsis) ten aanzien van de activiteiten van UNMOVIC en de meermaals geuite wens het regime van Saddam Hoassein te beëindigen. Het is deze tweespalt in perceptie die Irak zal trachten uit te buiten teneinde verdeeldheid te zaaien binnen de internationale gemeenschap.